

Силабус курсу:

СУЧАСНА СВІТОВА КУЛЬТУРА

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Ступінь вищої освіти:	доктор філософії
Спеціальність:	034
Рік підготовки:	1
Семестр викладання:	Осінній
Кількість кредитів ЄКТС:	4
Мова(-и) викладання:	українська, англійська
Вид семестрового контролю	екзамен

Автор курсу та лектор:

канд.філос.н., доц., Щербина Марія Михайлівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри політологічних та культурологічних студій

посада

Scherbina_m@snu.edu.ua

електронна адреса

+380675765379

телефон

Viber: +38-

0675765379

месенджер

за розкладом

консультації

Викладач практичних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силабусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «**Викладач лабораторних та практичних занять:**», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

В сучасному світі люди живуть в реальній та віртуальній повсякденності, намагаються зрозуміти власну ідентичність, створюють та споживають мистецтво, беруть участь в соціальному активізмі. Основні цілі полягають в ознайомлення аспірантів та аспіранток (що здобувають третій, освітньо-науковий рівень вищої освіти і навчаються за спеціальністю 034 Культурологія) із найважливішими рисами, актуальними проблемами та основними концепціями, феноменами та проявами сучасної культури (включно з сучасним мистецтвом) в Україні і світі, курс має на меті формування не тільки глибокого розуміння сучасної культури як такої і використання набутих компетентностей і навичок в професійній діяльності і повсякденному житті, але й цілісного особистісного ставлення до сучасної культури і її феноменів і швидкоплинних змін.

Результати навчання:

Знати: основні проблеми та питання сучасної української та світової культури, основні парадигми розуміння сучасної культури і сучасного мистецтва, особливості існування міфу та міфологічних елементів в культурі, повсякденності та мистецтві; проблеми, пов'язані із глобалізацією та культурною ідентичністю в сучасному світі; знати та розуміти основні тенденції, форми та прояви сучасного мистецтва та масової культури та їхніх інтерпретацій (зокрема гендерної); основні риси та наслідки цифровізації культури.

Вміти: вільно володіти системою знань про культурні особливості та закономірності в сьогоденному світі, відповідним понятійно-категоріальним апаратом; поважати іншість, відмінність та різноманітність культурних форм – і їхніх носіїв; аналізувати та тлумачити культурні явища та мистецькі твори; брати участь у професійних та науково-популярних дискусіях в Україні та поза її межами, пов'язувати теоретичні знання з досвідом свого повсякденного життя; виявляти власну гуманістичну позицію при обговоренні та вирішенні нагальних проблем сучасного суспільства.

ПРН 1. Розуміння шляхів розвитку і сучасних проблем фундаментальної та прикладної культурології, а також мистецтва в контексті культури.

ПРН 3. Знання методології культурологічного аналізу процесів, явищ, артефактів, творів мистецтва і пам'яток культури.

ПРН 5. Визначати основні напрями та закономірності розвитку культурології та культурологічної освіти в контексті світових інтеграційних та глобалізаційних процесів.

ПРН 6. Проводити аналіз соціально-культурних процесів з використанням сучасних методів моделювання та прогнозування, досліджувати культуру в її цілісності, вивчати конкретно-історичні явища культури та мистецтва, виявляти універсальні закономірності їх виникнення, еволюції та функціонування відповідно до векторів розвитку суспільства в Україні та світових тенденцій.

ПРН 8. Ефективно здійснювати інформаційний пошук відповідно до напрямку власних наукових досліджень, дотримуватись чинних норм авторського права та права інтелектуальної власності.

ПРН 12. Здійснювати професійну діяльність у соціальній взаємодії, що заснована на гуманістичних і етичних засадах. Дотримуватись норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, науковою та освітньою спільнотою.

ПРН 18. Дотримуватись принципу «навчання крізь життя» для постійного підвищення своєї конкурентоспроможності.

Передумови до початку вивчення: Знання з філософії, культурології, історії культури в обсязі бакалаврської, магістерської програми або рівня спеціаліст.

Мета курсу (набуті компетентності)

В наслідок вивчення даного навчального курсу аспірант/-ка набуде/вдосконалить наступні компетентності:

1. ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та визначати шляхи їх реалізації.
2. ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних кодексів і професійної етики науковця, принципів академічної доброчесності, на засадах науковості та толерантності, усвідомлювати соціальну значущість професії викладача та науковця.
3. ЗК 8. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в культурології та дотичних до неї галузях.
4. ФК 1. Здатність аналізувати концептуальні засади культурології як науки, провідні напрями й етапи розвитку культурологічної думки.
5. ФК 2. Здатність досліджувати культуру як цілісність, конкретно-історичні явища культури і мистецтва в контексті культури, виявляти універсальні закономірності їх виникнення, еволюцію та функціонування відповідно до векторів розвитку суспільства в Україні та за кордоном.
6. ФК 5. Здатність до тлумачення та інтерпретації феноменів культури з використанням існуючих та власних теоретичних моделей, що передбачає переосмислення наявних і створення нових цілісних знань.
7. ФК 6. Здатність ґрунтувати власне наукове дослідження на знаннях методології загальногуманітарного та культурологічного аналізу процесів, явищ, артефактів, творів мистецтва і пам'яток культури.
8. ФК 9. Здатність розуміти, обґрунтовувати та сприяти вирішенню проблем та суперечностей сучасного культурного процесу, культури в добу Інтернет-технологій, постмодерністської та after-постмодерністської культурної ситуації.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Специфіка та основні проблеми сучасної світової культури	4/0/2	Специфіка сучасної світової культури. Вестернізація, європоцентризм, етноцентризм. Інформація, інформатизація, інформаційне суспільство, інформаційна стурбованість. Прагматизм. Екологічна проблематика та екостурбованість в сучасній культурі і повсякденності.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
2.	Сучасна культура і міф та міфи сучасної культури	4/0/2	Культура в міфі, міфологічне в культурі. Міф, символ, архетип. Теорії про міф та міфологічне мислення (Е. Кассіерер, С. Лангер, К.Г. Юнг, Р. Барт, К. Леви-Стросс, Л. Леві-Брюль, М. Мід, А. Голан, А. Лосев та ін.). Простір і час. Міфологіка. Міф-Мистецтво-Повсякденність. Міфологічні елементи культурних форм повсякденності. Стереотипи та стереотипізація. Реіфікація. Символізація та ритуалізація.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
3.	Глобалізація, культурна різноманітність та діалог культур	4/0/2	Глобалізація та антиглобалізм в сучасному світі. Культурна ідентичність. Взаємо(не?)порозуміння. Культурна різноманітність та ксенофобія. «Ми» та «інші» – бінарні опозиції архаїки у сучасності. Расизм та етнічні стереотипи в сучасній культурі. Загальнолюдські цінності і культурні універсалії: проблема існування спільного знаменника. «Захід є Захід, а Схід є Схід, і їм не зійтися вдвох» – культурологічні вісі. Діалог культур: коли та як він є можливим. Переклад та інтерпретація. Україна – сучасність – глобалізація.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
4.	Сучасне мистецтво в світі сьогодення	4/0/2	Модерн та постмодерн. Сучасні арт-практики. Інсталяція. Асамбляж. Хепенінг. Перфоменс. Флюксус. Боді-арт. Синтетичні види мистецтва. Нові мистецькі форми. Кінетичне і світлове мистецтво, сайт специфік арт, енвайрментал арт. Візуальне мистецтво. Інтернет та мистецькі практики. Субкультурне мистецтво. Інклюзивність, інклюзивне мистецтво. Мистецтво як активізм. Сучасне українське мистецтво	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
5.	Сучасна культура та мистецтво крізь гендерні лінзи	4/0/2	Фемінінність і маскулінінність в популярній культурі. Реклама, медіа, фанфікшн. Феміністське осмислення мистецтва та культури. Тест Бехдель (Bechdel test). Історія мистецтва чи історія чоловічого мистецтва? Womanology. «Жіноче» та жіноче мистецтво.	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
6.	Масова культура	4/0/2	Основні напрямки масової культури. Масова культура і homo informaticus. Проблема «віртуальної реальності».	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання
7.	Цифрова культура в інформаційному суспільстві	6/0/2	Цифровізація та цифрова повсякденність. Інтернет та ідентичність. Людина в віртуальності. Соціальні мережі. Текст, гіпертекст, відео. Кібер(не)безпека. Цифровий активізм в Україні і в світі (інтернет-активізм часів Революції гідності, #MeToo та #яНеБоюсьСказати, волонтерські рухи та ін.)	Участь в обговоренні Індивідуальні завдання

Рекомендована література

1. Європейська та українська культура в нарисах: Навчальний посібник / В. Старовойт, В. Леонтьєва, Я. Білик та ін. – К., 2003.
2. Міждисциплінарне пізнання закономірностей сучасного екранного дискурсу: зб. наук. пр. / Безручко О. В. та ін; відп. ред. Г. П. Чміль, І. В. Зубавіна. Київ, 2014. 239с. 15.
3. Моженко М. Дигіталізація медіа і сучасна аудіовізуальна культура. Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство, 33. С. 91-98.
4. Мультикультуралізм // Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей / Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Констянтин Сігов. – Київ: Дух і Літера, 2009. Т. 1. С. 326-329.

5. Перотті Антоніо. Виступ на захист полікультурності. – Львів: Кальварія, 2001.
6. Попович М. В. Нарис історії культури України. Київ : АртЕк, 1999. 728 с.
7. Сидоренко В. Д. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: Розвиток візуального мистецтва України ХХ–ХХІ століть / ІПСМ АМУ. К.: ВХ[студіо], 2008. ,188 с.: іл.
8. Смирна Л. В. Століття нонконформізму в українському візуальному мистецтві: Монографія / Ін-т проблем сучасного мистецтва НАМ України. , Київ: «Видавництво «Фенікс», 2017, 480 с.
9. Сучасна культурологія: актуалізація теоретико-практичних вимірів: колективна монографія. / За загал. ред. проф. Ю.С. Сабадаш; редактори-укладачі: проф. Ю.С. Сабадаш, проф. І.В. Петрова. Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. 308 с.
10. Тейлор Чарльз. Мультикультуралізм і «політика визнання». Київ: Альтерпрес, 2004. 172 с.
11. Художня культура Європи: навч. посіб. / редкол.: Н. Є. Миропольська та ін.; Ін-т проблем виховання АПН України. Харків : Ранок, 2010. 192 с.
12. Щербина М.М. Культурні форми повсякденності // Вісник Харківського національного університету, серія “Теорія культури і філософія науки”. – 2005. – № 708. – С. 42–46
13. Barclay P. Computer Art: Contradiction in Terms? / P. Barclay // N.Y. Arts Magazine. – 2004
14. Berger, P. L., & Huntington, S. P. (Eds.) (2002). Many globalizations: Cultural diversity in the contemporary world. New York: Oxford University Press.
15. Eco, U. (1996). From Internet to Gutenberg. The Lecture Presented by Umberto Eco at Columbia University, New York: The Italian Academy for Advanced Studies in America. <http://www.goodwin.ee/ekafoto/tekstid/Eco%20Umberto%20-%20From%20Internet%20to%20Gutenberg.pdf>
16. Greenberg C. Avant-Garde and Kitsch [Електронний ресурс] / Clement Greenberg
Режим доступу до ресурсу: <http://www.sharecom.ca/greenberg/kitsch.html>
17. Lewitt S. Paragraphs on Conceptual Art [Електронний ресурс] / Sol Lewitt – Режим доступу до ресурсу: https://www.corner-college.com/udb/cproVozeFxParagraphs_on_Conceptual_Art_Sol_leWitt.pdf.
18. McLuhan, Marshall. (2002). The Gutenberg Galaxy: The Making of Typographic Man. 10.2307/3719923.
19. Shcherbina M. M. Between i and we-thinking: phenomenology, mythology, gender stereotyping / М. М. Shcherbina // Гендер. Екологія. Здоров'я : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 18–19 квітня 2019 р.). – Харків : ХНМУ, 2019. – С. 34–36.
20. Shcherbina M. M. PERSONALITY ON THE INTERNET: COMMUNICATION, IDENTITY, GENDER // Проблема людини у філософії. Матеріали XXVII Харківських міжнародних Сковородинівських читань (27–28 вересня 2019 року) – Харків: 2019. – с. 434-438
21. Wolf, Naomi. The Beauty Myth. Vintage Classics, 2015.

Додаткова література

1. Горський В. С. Глобалізація культури як проблема України. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/naukma/Spec/2002_20-1/21_gorsky_vs.pdf
2. Міщенко М. М. Сучасна культура України (друга половина ХХ –початок ХХІ ст.) : навч.-метод. посіб. з курсу «Історія української культури». Х.: НТУ «ХП», 2014. 156с. URL: <https://www.kpi.kharkov.ua/archive/Articles/etic/Mishhenko-M.M.-Suchasna-kultura-Ukrayinymetodychka.p>

3. Сучасна культурологія: навч. посібн. для студентів вищ. навч. закл. / К.В. Кислюк, В.А. Суковата, З.І. Алфьорова, О.В. Титар, Г.П. Ковальова / за заг.ред.К.В. Кислюка. К.: Кондор-Видавництво, 2016. 342 с.
4. Юнг К.Г. Архетипи і колективне несвідоме / Переклала з німецької Катерина Котюк; науковий редактор українського видання Олег Фешовець. 2-ге опрац. вид. Львів: Видавництво «Астролябія», 2018. 608 с.
5. Barthes, R. (1957). Mythologies. Paris: Seuil
6. Bryant R. L. The Democracy of Objects / Levi R. Bryant. Ann Arbor, Michigan :MPublishing, University of Michigan Library. 316 p.
7. Cassirer, Ernst (2000). The Logic of the Cultural Sciences: Five Studies. Yale University Press.
8. Feminism and Film. Ed. E. Ann Kaplan. Oxford, New York: Oxford University Press, 2005.
9. Gilbert J. Cultural Studies and Anti-Capitalism / Jeremy Gilbert // New Cultural Studies:Adventures in Theory / [G. Hall, J. Valentine, J. Zylinska, B. Neilson and others] ; ed. by G. Hall, C. Birchall. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2006. P. 181-198
10. Golan A. (1991) Myth and Symbol: Symbolism in Prehistoric Religions
11. Modleski Tania. The Woman Who Knew Too Much: Hitchcock and Feminist Theory. New Cultural Studies: Adventures in Theory / [G. Hall, J. Valentine, J. Zylinska, B. Neilson and others] ; ed. by G. Hall, C. Birchall. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2006. P. 54-69.
12. What is visual culture? Jessica Evans and Stuart Hall in Visual culture: The reader. Ed. by Jessica Evans and Stuart Hall, 1999, 2005, SAGE Publication, L.

Електронні ресурси

1. <http://www.culturalstudies.net/>
2. <http://www.genderstudies.info>
3. <http://www.litopys.org.ua>
4. <http://www.culturalstudies.in.ua>
5. <http://nlu.org.ua> Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого
6. European Program in Communication and Cultural Studies:
<http://www.mediastudieseurope.net>
7. Extensive collection of American Cultural Studies resources
<http://www.georgetown.edu/crossroads/asw/>
8. The University of Iowa Libraries' guide to Cultural studies resources.
<http://www.lib.uiowa.edu>
9. International Association for Communication and Cultural Research (IAMCR):
<http://www.humfak.auc.dk>
10. <http://dnpb.gov.ua/ua/> Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О.Сухомлинського
11. <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr> Наукова бібліотека імені Михайла Максимовича
12. <http://lib.npu.edu.ua> Наукова бібліотека Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова
13. <http://www.library.ukma.edu.ua> Наукова бібліотека Національного університету «КиєвоМогилянська академія»
14. <http://lounb.org.ua> Львівська обласна універсальна наукова бібліотека
15. <http://odnb.odessa.ua> Одеська національна наукова бібліотека
16. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/> Електронна бібліотека філософії
17. <https://pidruchniki.com/filosofiya/> Філософська навчальна література online

Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма з дисципліни «Сучасна світова культура» (для аспірантів спеціальності 034 Культурологія) / Укл.: М.М. Щербина. Сєверодонецьк: СНУ ім. В. Даля, 2021. Електронне видання.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання аспірант/-ка може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	10
Тести, Рольові ігри, Форум-театр	15
Індивідуальні завдання	15
Екзамен	60
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Кафедрою підтримується нульова толерантність до плагіату, списування і копіювання. Викладач/-ка за бажання аспірантської спільноти під час перших занять надасть коротке інформаційне повідомлення щодо академічного письма, видів плагіату і запозичень – і коректного оформлення посилань. Використання електронних девайсів під час лекційних і практичних занять вітається виключно в навчальних цілях. Аспірант/-ка може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу аспірантам можуть бути перезараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Поведінка в аудиторії:

Основні «Так» і «Ні».

Під час занять

дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом (за умови дистанційного навчання потрібно повідомити викладача/-ку про це);
- пити безалкогольні напої;
- використовувати електронні пристрої в освітніх цілях (не в ході контролю знань та за дозволу викладача/-ки);
- проявляти академічну активність і зацікавленість.

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження) і вживати жувальну гумку;
- палити, вживати алкогольні напої або наркотичні засоби;
- вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- заважати проведенню заняття будь-яким чином.